

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO
ĮSTATYMO NR. I-1489 25 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-
630“ PROJEKTO (toliau - Projektas)**

(TAP-21-1220; TAIS Nr.: 21-28021(2))

2021-09-16 Nr. NV-2231

Vilnius

Projekto rengėjas: Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM).

Projekto tikslas: pateikti Vyriausybės išvadą Seimo narių D. Asanavičiūtės, V. Juozapaičio ir kt. pateiktam Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 25 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-630 (toliau – Įstatymo projektas), kuriuo siekiama įtvirtinti nuostatas dėl lietuvių kalbos lituanistinėse programose pasiekimų vertinimo organizavimo ir vykdymo bei lituanistinio švietimo finansavimo ypatumų.

Dabartinė situacija.

Švietimo įstatyme nurodyta, kad:

- Lituanistinio švietimo paskirtis – padėti išmokti lietuvių kalbą ir ją išlaikyti, išsaugoti tautinį tapatumą. Valstybė finansuoja ar kitaip skatina lituanistinio švietimo veiklas užsienyje.
- Švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka yra sudaromos galimybės lietuvių kilmės užsieniečiams mokytis lietuvių kalba Lietuvos mokyklose.
- Pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos programą skiriamos lėšos lituanistiniam švietimui užsienyje, tokio švietimo įstaigoms panaudos pagrindais gali būti perduodamas turtas.
- Vyriausybės nustatyta tvarka remiami ir skatinami asmenys, vykstantys ar vykstantys vykdyti lituanistinį švietimą užsienyje.

Įstatymo projektu siūloma papildomai nustatyti, kad:

- Švietimo, mokslo ir sporto ministro įgaliota institucija organizuotų asmenų, besimokančių pagal lituanistinio švietimo programas, lietuvių kalbos pasiekimų vertinimą. Vertinimą išlaikiusiam asmeniui būtų išduodamas pažymėjimas.
- Įstaigos, įmonės, organizacijos, laisvieji mokytojai, vykstantys lituanistinio švietimo programas užsienyje, būtų finansuojami iš valstybės biudžeto pagal Vyriausybės nustatytą lėšų apskaičiavimo ir skyrimo tvarką.
- Lituanistinio švietimo teikėjai būtų registruojami Švietimo ir mokslo institucijų registre, o lituanistinių programų mokiniai – Mokinių registre.
- Įstatymo projektas įsigaliojotų 2022 m. rugsėjo 1 d.

Taip pat siūloma kaip perteklinės atsisakyti nuostatos dėl lituanistinio švietimo užsienyje finansavimo programiniu principu.

Projekto esmė. Siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui, tačiau siūlyti Seimui jį tobulinti.

- Kadangi lietuvių kalbos mokėjimo lygiai nėra įtvirtinti teisės aktuose, Įstatymo projekte siūloma numatyti, kad lietuvių kalbos lygiai būtų nustatomi pagal Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo sistemą, bei tikslinti pažymėjimo išdavimo sąlygas.
- Kadangi kitose Įstatymo nuostatose bei poįstatyminiuose aktuose yra naudojama sąvoka „lituanistinio švietimo įstaiga“, siūloma jos neatsisakyti. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad nėra duomenų apie laisvuosius mokytojus ir jų veiklos kokybę, siūloma jiems neskirti valstybės biudžeto lėšų. Be to, siūloma nustatyti esminius valstybės finansinės paramos lituanistinio švietimo subjektams elementus, bei įtvirtinti nuostatą, kad lituanistinio švietimo įstaigoms lėšos iš valstybės biudžeto gali būti skiriamos atsižvelgiant į mokinių skaičių ir valstybės finansines galimybes Vyriausybės nustatyta tvarka.
- Siūloma įstatyme neįtvirtinti nuostatos dėl privalomos mokinių registracijos Mokinių registre (tai reglamentuoti žemesnio lygmens teisės aktais).

- Kadangi patvirtinus Įstatymo projektą lituanistinių programų finansavimui reikėtų papildomų lėšų, kurios nėra įtrauktos į 2022-2024 m. valstybės biudžeto maksimalių asignavimų limitus, siūloma, kad Įstatymo 25 str. 6 d. įsigaliotų 2023 m. rugsėjo 1 d. Tuo tarpu kitiems keitimams įgyvendinti papildomų lėšų nereikia, todėl siūloma, kad jie įsigaliotų 2022 m. sausio 1 d.

ŠMSM duomenimis, įvairiose užsienio šalyse veikia daugiau kaip 200 lituanistinių mokyklų, jose mokosi apie 8,5 tūkst. vaikų. Priėmus Įstatymo projektą, kas metai papildomai reikėtų apie 1 500 tūkst. eurų, jeigu mokinių skaičius išliktų toks pat. ŠMSM prognozuoja, kad pritarus Įstatymo projektui mokinių skaičius augtų, tačiau įvertinti šio augimo tempų (o tuo pačiu ir papildomų lėšų poreikio) nėra galimybių.

Atitiktis Vyriausybės programai: tiesiogiai Vyriausybės programos neįgyvendina, tačiau susijęs su Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 1.2.15 veiksmu „Sukurti ir įdiegti mechanizmą lituanistiniam švietimui (įskaitant lituanistinį švietimą etninėse žemėse ir lietuvių tremties vietose) skatinti ir remti“.

Derinimas: Projektas derintas su Finansų ministerija, Teisingumo ministerija ir Užsienio reikalų ministerija. Dėl pastabų, į kurias atsižvelgta iš dalies (Finansų ministerija atkreipė dėmesį, kad jau yra suplanuoti 2022-2024 m. maksimalūs asignavimų limitai ministerijoms, todėl lituanistinių programų finansavimas turės būti įgyvendinamas neviršijant nustatytų asignavimų limitų) ar neatsižvelgta (Užsienio reikalų ministerija siūlo įtvirtinti nuostatą, kad lituanistinio švietimo programos finansuojamos taikant mokymo lėšų skyrimo klasei ar mokiniui principus, bei nustatyti, kad Projekto nuostatos, susijusios su lituanistinių programų finansavimu, įsigaliotų nuo 2023 m. sausio 1 d.) parengta derinimo pažyma.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome svarstyti *tarpinstituciniame pasitarime* ir įvertinti Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir žemiau pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Svarstyтина, ar Projektu siūlomos 25 str. 6 d. keitime atsiradę žodžiai „gali būti“ nėra pertekliniai, jeigu toliau yra nurodyta, kad „valstybės biudžeto lėšos lituanistinio švietimo įstaigoms skiriamos atsižvelgiant į mokinių skaičių ir valstybės finansines galimybes“.

Projektu siūloma nustatyti, kad nuostatos, susijusios su lituanistinių programų finansavimu, įsigaliotų 2023 m. rugsėjo 1 d. Toks siūlymas argumentuojamas tuo, kad mokyklos veiklą vykdo pagal mokslo metus. Atkreiptinas dėmesys, kad skirtingose šalyse mokslo metai prasideda skirtingu laiku, todėl orientacija į Lietuvoje susiklosčiusias tradicijas nėra pagrįsta. Prašytume iš naujo įvertinti Užsienio reikalų ministerijos siūlymą finansavimą skirti nuo 2023 m. sausio 1 d. arba tiksliau argumentuoti savo siūlymą.

Socialinės politikos grupės patarėja

Nijolė Putrienė